

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. junija 1857.

Gospodarske skušnje.

(Koliko škodo delajo kozé v gojzdih.) Neki posestnik v Tirolih jo je izrajtal takole: Vsak kmet vé, da koza na dan najmanj 3 funte klaje potrebuje. Recimo, da le 4 veršiči mladih drevesic vagajo 1 lot, tedaj vsaka koza na dan 384 mladja izruje, ali če je že nekoliko odrastlo, mu veršiče pomuli, kar je posebno hojovju škodljivo. Potem takem čeda 300 kóz v enem mescu pokončá 3 milijone in 456000 drevesic brez tistih, ki jih z nogami poteptá. Postavimo, da 100 takih drevesic stojí na štirjaškem sežnji (kvadrat-klaftri), tedaj 300 kóz vsaki mesec 21 oralov in 960 štirj. sežnjev gojzdne zarezja pokončá. — Iz tega je očitno, kako škodljive so kozé gojzdom, in da v deželah, kjer imajo veliko kóz, ni mogoče, da bi gojzdi se zarezjevali.

(Pomoč kadar živino napenja.) Sopot je prišel čas, v katerem se pogostoma nahaja, da živino napenja. Večkrat že smo govorili v „Novicah“ od tenevarne bolezni in rekli, da živo apno v vodi raztopljeno (4 lote na 4 maslice vode) se šteje med najboljše pomočke; kadar pa je vamp kakor boben napet in živina že komaj diha, takrat se ni dalje muditi in treba je berž z nožem (trokárjem) na levi lakotnici prebosti vamp, da se izpusté v njem napravljene in zadržane vetrovi (gazi) in vodeni sopari. Ker pa je še zmiraj nismo tako dalje pripravili, da bi vsak gospodar imel tak nož (trokár), čeravno ni drag, in ker tudi živega apna ni povsod berž pri rokah, naj povémo gospodarjem še en pomoček, ki je že mnogokrat ozdravil napeto živino in kateri je povsod tam pri rokah, kjer je kak vodnjak (štirna) ali kak studenec ali kaka reka. Ta pomoček je merzla voda.

Napeta živina se tedaj pelje k merzli vodi in s korcom, golido ali kako drugo posodo razun glave po celem životu posebno pa po lakotnicah z merzlo vodo neprenehoma skozi pol ure ali še dalje poliva, dokler ne začno vetrovi od živine iti zadej in spredej in dokler se ne začne živina tresti.

Potem se mora živina počasi prepeljevati, da se lože vetrov izprazne, pa tudi blata.

Če pa je živina tako zlo napeta, da komaj gré ali da celó več vstati ne more kadar leží, je treba v škafih merzle vode prinesiti in jo polivati. —

Ako polivanje z merzlo vodo ne pomaga, je še zmiraj čas pripraviti apna kakor smo gori rekli, in pa nož, da se ji vamp ubode.

Kako pa in zakaj pomaga polivanje z merzlo vodo? Morebiti misli kdo, da je to le „kravarska učenost“, — pa ni; pomoč merzle vode se opira na skušnje učenih živinozdravnikov in pa na kemijsko vednost. Kadar živino napenja, ji začne klaja v vampu vreti; napravi se tedaj v vampu (pervem govejem želodcu) velika vročina, ktera vodene sopare v njem še bolj razpenja in ti z gasi vred napenjajo živino še huje. Če se tedaj poliva trebuch z merzlo vodo, se ohladi vse, kar je v vampu in vodeni sopuhi se spremené v kapljice, ktere ne raztegujejo več vampa in napenjanje potem neha. Treba pa je, da se napeta živina v tem tudi blata izprazne, da zadržano blato ne naredi iznova napenjanja. Zato je prav, živino počasi prepeljavati, ji v

ritnik seči, jo klištirati, pa tudi soli ji piti dati ali v njo vlti.

H koncu tega sestavka ponavljamo še že stokrat rečeno, da merzla voda je poleti pri mnogih boleznih, ktere izvirajo iz hude vročine, poglavitno zdravilo.

Obertnijske skušnje.

(Da se zidovje, kamnje in cegel ne drobí po mokroti in sapi pod milim nebom) je Francoz Daines našel nov pomoček v žvepljenem cvetu in olji, lanénem ali drugem. Na 1 del žvepla se vzame 8 delov olja, oboje vkup zmeša, v lončeno posodo dene in na ognji tako dolgo močno greje, da se žveplo raztopí in z oljem zmeša. Ko se je zmes ohladila, se s penzeljnom ali kak drugač zid namaže.

(Da se mesingaste reči lepše svetijo in tudi delj časa obvarjejo), naj se namažejo s firnižem, kateri se naredí iz sledečih reči in se zlati lak (Goldlackfirnis) imenuje: Vzame se namreč 12 lotov rumenega šelaka (blonden Schellack), pol lota gumigutija, pol lota drakonove kervi (Drachenblut) in 32 lotov vinskega cveta (Weingesta) 92 gradov močnega.

Imenik tistih, katerim so bile v dunajski razstavi svetinje in pohvalne pisma podeljene.

Na Štajarskem.

Zlato svetinjo je dobila:

c. k. kmetijska družba za nabérko raznih pridelkov in pa za nabérko kmetijskega orodja in mašin.

Veliko sreberno svetinjo so prejeli:

gosp. Juri Stöger iz Perneka za mircodolinskega bika, — gosp. Fr. Roč za gladeže, — svetli nadvojvoda Joan za vino, — gosp. Kleinošek, v Gostingu za šampanjevec, — vinotergovska družba v Marburgu za vino, — gosp. V. Čebul v Cmureku za vino.

Malo sreberno svetinjo so prejeli:

samostan Admontski za vino, — grof Brandis v Vindenau-u za vino, — gosp. Rožger iz Stadt-la za Rabtalsko sejavnico.

Veliko bronasto svetinjo so prejeli:

žl. gosp. Kodolič v Radgoni za vino, — gospá grofinja Sarvar-jeva za vino, — gosp. Jož. Vokaun iz Celja za predivo.

Malo bronasto svetinjo so dobili:

gosp. Jan. Paher pri sv. Lorencu za mircodolinsko kravo, — gosp. Fr. Schönwetter iz Ehrenhausen-a za puro, — gosp. Körösi iz Gradca za škoporeznico, — gosp. Warbüchler za žerneve.

Pohvalne pisma so prejeli:

gosp. Juri Stöger iz Perneka za mircodolinsko kravo, — c. k. kmetijska družba za verbovnik, — gosp. Dominik Čolnik iz Dervanja je dobil eno pohvalno pismo za razne kmetijske pridelke in izdelke, drugo pa za vina, med kterimi so bile nektare po-